

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การจัดทำฐานข้อมูลตำรายาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ
ในเอกสารโบราณตำรายาภาคใต้

The Creation of the Database of Cannabis-Based Medicine in Ancient
Documents in the Southern Part of Thailand

โดย

ผศ.ดร.ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์นันท์

มหาวิทยาลัยมหิดล

หัวหน้าโครงการ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย
สำนักงานบริหารกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

บทคัดย่อ

รายงานนี้ เป็นรายงานผลการวิจัยในหัวข้อ ‘การจัดทำฐานข้อมูลตำรายาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบในเอกสารโบราณตำรายาภาคใต้ (The Creation of the Database of Cannabis-Based Medicine in Ancient Documents in the Southern Part of Thailand)’ วัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยนี้คือเพื่อรวบรวมตำรายาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบไม่น้อยกว่า ๑๐๐ สูตรขึ้นไปจากสามจังหวัดในภาคใต้คือจังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือเป็นการวิจัยเอกสาร โดยนักวิจัยลงสำรวจพื้นที่ใน ๓ จังหวัด คัดเลือกสถานที่จังหวัดละ ๑๐ แห่งเพื่อค้นหาตำรายาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ แหล่งข้อมูลที่ใช้สำรวจหลักๆ คือวัด ห้องสมุดชุมชนและบ้านเอกชนที่เก็บตำราไว้ หลังจากรวบรวมเอกสารแล้ว ก็จะดำเนินการปริวรรต จากนั้นก็ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาที่ปริวรรตจากเอกสารโบราณแล้วเพื่อค้นหาชุดข้อมูล ‘ตำรับยาพื้นบ้านภาคใต้ที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ’ เมื่อขั้นตอนนี้สำเร็จแล้ว ก็จะวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาในตำรับยาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ ศึกษาข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มโรค อาการของโรคและตำรับยาที่ใช้รักษา

ผลวิจัยสรุปว่า ๑.นักวิจัยได้พบสูตรยาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบจำนวน ๑๐๕ สูตรตามเป้าที่กำหนดไว้ ๒.เอกสารโบราณเหล่านี้มีภาษาท้องถิ่นใต้ปะปนอยู่ด้วย ๓.มีเอกสารโบราณอีกมากที่ยังไม่ได้จัดเก็บอย่างเหมาะสม เมื่อกาลเวลาผ่านไป มีความเสี่ยงที่เอกสารโบราณเหล่านี้จะเสียหาย สูญหายหรือถูกทำลายไปหากราชการไม่รีบดำเนินการจัดทำโครงการอนุรักษ์และถ่ายภาพเอกสารโบราณเหล่านี้ไว้ด้วยไฟล์ดิจิทัล นักวิจัยเสนอแนะว่าโครงการวิจัยประเภทเดียวกันนี้ควรจะมีอย่างต่อเนื่องเพื่อค้นหาตำรับยาอื่นๆ จะได้นำมาสูตรยาสมุนไพรต่างๆ เหล่านี้มาเก็บบันทึกเอาไว้และใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนไทยและชาวโลกได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

Abstract

The main objective of this research project is to collect the medical formulae which contain cannabis as part of their ingredients from three provinces in Southern Thailand, namely, Songkhla, Pattani and Narathiwat. The method employed in the research is a qualitative research focussing on collecting and analysing ancient documents obtained from the three provinces to find out no less than 100 medical formulae which contain cannabis as part of their ingredients. The researchers randomly selected 10 sources in each of the three provinces, which are mainly monasteries, community libraries and individual houses, in order to collect relevant data. Having collected the documents, the researchers transliterated all the documents into modern Thai that can be accessible to the general public. After this step had been taken, the researchers analysed the contents in the documents in terms of disease groups, the symptoms of the diseases and the ingredients of herbal medicines used to cure them.

The results are 1. The researchers found up to 105 medical formulae related to cannabis in the ancient documents obtained from the three provinces, 2. These ancient documents contain elements of local dialects, 3. There are many other ancient documents in various places that are still not preserved properly and, therefore, run the risk of being damaged, lost or even destroyed, intentionally or unintentionally. So it is important to digitise them urgently. For future research, the researchers strongly recommend that the similar research projects be supported by Department of Thai Traditional and

Alternative Medicines or other government agencies, either to find out more cannabis-related medical formulae or other herbal medicines so that these medicines could be more useful to Thai people and a wider world.

